

Riktlinjer | 2025-11-04

Ekonomiskt bistånd

Ersätter tidigare riktlinje för handläggning av ekonomiskt bistånd beslutad 2023-10-03.

Innehållsförteckning

1.	Inriktning och huvudprinciper	4
1.1	Styrdokument för socialtjänsten inom Södertälje Kommun	5
1.2	Alla beslut ska vara motiverade	5
1.3	Skälig levnadsnivå	6
1.4	Riksnormen	6
1.5	Reducerat/förhöjt försörjningsstöd	6
1.5.1	Nödprövning	7
1.5.2	Reducerat försörjningsstöd vid placering	8
1.6	Barnnormen.....	8
1.7	Förebyggande arbete mot felaktiga utbetalningar	8
1.8	Hembesök	9
1.9	Individuell genomförandeplan	10
1.10	Lex Sarah	10
1.11	Lex Maja	10
2.	Arbetslinjen.....	11
2.1	Att stå till arbetsmarknadens förfogande	11
2.2	Krav på den arbetslöse	11
2.3	Krav på deltagande i praktik eller kompetenshöjande insatser	12
2.4	Studerande.....	12
2.5	Feriearbetande skolungdomar	13
2.6	Krav på rehabiliterande åtgärder	14
2.7	Sjukskrivning	15
2.8	Avvikelser från genomförandeplan.....	15
2.9	Andra myndigheters ansvar	15
2.10	Samarbete med andra myndigheter	16
3.	Formella krav på handläggningen.....	16
3.1	Aktualisering.....	17
3.2	Sekretesskydd för anmälare/uppgiftslämnare.....	17
3.3	Ansökningstiden beräknas från när tiden för besöksstid beställs	17
3.4	Brottsoffer	17
3.5	Delegation	17
3.6	Ansvar när personer flyttar	17
3.7	Folkbokföringskommunens ansvar	18
3.8	Överklagan	18
3.9	Kommunikation.....	19
4.	Försörjningsstöd.....	19
4.1	Ansökan	19
4.2	Barnrättsperspektiv	19
4.3	Våld i nära relationer	20
4.4	Bistånd enligt 12 kap 2 § SoL och återkrav.....	21
4.5	Återkrav och återsökning av beviljat ekonomiskt bistånd	21
4.5.1	Återsökning hos Försäkringskassan/Pensionsmyndigheten enligt.....	21
	Socialförsäkringsbalken (107 kap 5 §) (SFB)	21
4.5.2	Återkrav enligt SoL	22
4.5.3	Återkrav enligt 33 kap. 1 §, SoL	22

4.6	Dödsboanmälan	23
4.7	Tillgångar	23
4.7.1	Barnens tillgångar	23
4.7.2	Bilinhav/bilkostnad.....	24
4.7.3	Egen villa och bostadsrättslägenhet	24
4.7.4	Fritidshus	25
4.8	Vidgad hushållsgemenskap	25
4.9	Jobbstimulans	25
5.	Skäliga kostnader utöver riksnormen.....	26
5.1	Boendekostnader	26
5.1.1	Hyresrätter.....	26
5.1.2	Andrahandskontrakt	26
5.1.3	Inneboenderum	27
5.1.4	Boendekostnader vid särskilda skäl.....	28
5.1.5	Möjligheten att bli självförsörjande är en grund för prövningen av boendekostnaden..	28
5.1.6	Den som har rätt till umgänge med sina barn ska ha plats i sin bostad för det	29
5.1.7	Hemmaboende ungdom.....	29
5.1.8	Hyresdel för ungdom som bor hos föräldrarna efter avslutade studier	29
5.1.9	Hyreskostnad för barn och ungdomar i eget boende.....	29
5.1.10	Vuxna som delar lägenhet.....	29
5.1.11	Kostnad för egen villa och bostadsrättslägenhet	30
5.1.12	Övriga boendeformer	30
5.2	Elkostnader	30
5.3	Hemförsäkring.....	30
5.4	Fackföreningsavgift/Avgift till arbetslöshetskassa.....	30
5.5	Resor.....	31
6.	Levnadskostnader i övrigt	31
6.1	Avgifter	31
6.2	Bredband	31
6.3	Begravningskostnader	32
6.4	Flyttkostnad	32
6.5	Möbelmagasinerings	33
6.6	Glasögon	33
6.7	Klädutrustning	33
6.8	Möbler	34
6.9	Rehabiliterings- och behandlingsinsatser	34
6.10	Rehabiliteringsinsatser beslutade av andra myndigheter	Fel! Bokmärket är inte definierat.
6.11	Skulder	34
6.11.1	Hyresskuld.....	35
6.12	Spädbarnsutrustning	36
6.13	Tandvård.....	36
6.13.1	Akut tandvård	36
6.13.2	Nödvändig tandvård	36
6.14	Läkarvård och medicinkostnader	37
6.15	Medicinska hjälpmedel.....	38
6.16	Telefon.....	38
6.17	Umgänge med eget barn	38
6.18	Öppenvård.....	38

1. Inriktning och huvudprinciper

- Rätten till bistånd föreligger först när alla andra insatser/ersättningar är uttömda. Försörjningsstöd är ett tillfälligt ekonomiskt stöd.
- Det åligger den sökande att uttömma alla andra möjliga ersättningar innan försörjningsstöd kan bli aktuellt.
- Den enskilde har inte bara rättigheter utan även skyldigheter för att rätten till bistånd ska vara aktuellt. Den enskilde är ytterst ansvarig för att bli självförsörjande.
- Att en person har skulder är inte ovanligt och är i sig inget skäl för bistånd.
- Varje individ ska bli sedd utifrån sin livssituation. Det är viktigt att tidigt bryta ett befarat långsiktigt biståndsberoende särskilt när det gäller unga personer. Unga personer ska snabbt remitteras till rätt aktör i rätt tid.
- Riksnormen fastställs varje år av regeringen. Den bygger på kostnadsberäkningar som årligen genomförs av Konsumentverket. Konsumentverkets kostnadsberäkningar ska återspegla en skälig konsumtionsnivå dvs. varken en lyx eller en miniminivå. Detta innebär att socialtjänsten ska informera försörjningsstödstagaren om att den enskilde regelbundet och efter förmåga bör spara en del av försörjningsstödet för inköp av varor och tjänster, till exempel barncykel, dyrare klädesplagg och fritidsaktiviteter. Vägledning kan hämtas från rättspraxis kring hur mycket hushållet rimligen ska kunna få spara från sitt försörjningsstöd utan att det påverkar normberäkningen.
- Socialtjänstlagens ramlagskaraktär innebär att kommunen har en stor frihet att utforma verksamheten och insatser efter skiftande lokala förutsättningar. Kommunen resurser ska även täcka annan välfärd såsom skola och äldreomsorg. Bedömningarna ska utifrån detta perspektiv vara stringenta och restriktiva. Vid en skälighetsbedömning ska en jämförelse göras med vad en låginkomsttagare i Södertälje kommun har råd att kosta på sig.
- Genom att ge tidiga insatser för att stötta mot självförsörjning i så hög utsträckning som möjligt får vi en Socialtjänst som är mer förebyggande och lätt tillgänglig. Insatserna ska också vara kunskapsbaserade och jämlika.
- En klient är skyldig att följa sin planering oavsett skäl till försörjningsstöd. En klient som inte följer sin planering har inte rätt till ekonomiskt bistånd nästkommande månad.
- Medicinska skäl ska alltid vara styrkta med läkarintyg.

- Den enskilde har en skyldighet att försörja sig själv – jobb först. Utgångspunkten är att den enskilde vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning.
- Allt arbete tillsammans med den enskilde och hushållet syftar till att öka chanserna till ett självständigt liv och egen försörjning. Utgångspunkten är alltid jobb först. Även personer med olika former av hinder kan ha betydande resurser och många personer kan arbeta på olika sätt.
- Det är viktigt att tidigt bryta ett befarat långsiktigt biståndsberoende. Klienter oavsett ålder ska ta del av till de insatser som Arbetsförmedlingen eller kommunen erbjuder.
- Arbete och försörjning ska inte ta över verksamhet eller på annat sätt kompensera för att andra myndigheter inte fullföljer sitt grundläggande ansvar.
- Arbete och försörjning ska så långt som det är möjligt ställa samma krav på sökande som Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.
- Varje ansökan ska utredas och prövas.
- Utgångspunkten är att den enskilde så snabbt som möjligt ska nå egen försörjning.

1.1 Styrdokument för socialtjänsten inom Södertälje Kommun

Verksamheten styrs av Mål & Budget antagen av kommunfullmäktige, antagen verksamhetsplan av Socialnämnden Styrande för verksamheten för ekonomiskt bistånd är gällande lagstiftning inom verksamhetsområdet, i första hand Socialtjänstlagen (SoL), Offentlighets- och sekretesslagen (OSL), Föräldrabalken (FB), Förvaltningslagen (FL), Kommunallagen (KL), Socialförsäkringsbalken (SFB) samt författningar och Allmänna Råd.

1.2 Alla beslut ska vara motiverade

Varje ansökan ska leda fram till ett beslut. Efter utredning ska ärendet avgöras. Beslut, både bifall, avslag eller att ärendet lämnas utan åtgärd ska alltid vara motiverade. Det ska klart framgå vad som har begärts eller vad anmälan avser och vad som har beslutats. Ansökan, anmälan och beslut ska hänga ihop. Det innebär att det i beslut vid ansökan ska stå om ansökan är helt eller delvis beviljad. Om ansökan enbart delvis är beviljad ska det framgå vilken del som är det.

Övrigt som ska framgå av beslutet är:

- vad ansökan/anmälan avser
- vad som har beviljats eller avslagits vid ansökan

- vem som har fattat beslutet,
- på vilka grunder beslutet är fattat
- vilken tid beslutet avser, till exempel vilken period biståndet avser att täcka.

1.3 Skälig levnadsnivå

Rätten till bistånd regleras i socialtjänstlagen 12 kap. Lagen omfattar rätt till bistånd för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sina levnadskostnader i övrigt.

Försörjningsstödet består av

- riksnormen för livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien, dagstidning och telefoni
- samt skäliga kostnader för boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och A-kassa.

Beloppen i riksnormen kan ökas eller sänkas i det enskilda fallet om särskilda skäl motiverar detta.

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Insatser ska utformas så att de stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv.

En individuell bedömning av vad som är skäligt ska göras. Vid en skälighetsbedömning bör en jämförelse göras mellan den enskildes kostnader och vad en låginkomsttagare i Södertälje kommun normalt kan kosta på sig. Kostnadsberäkningar genomförs varje år av konsumentverket. Riksnormen fastställs därefter varje år av regeringen. Riksnormen ska återspegla en skälig konsumtionsnivå dvs. varken en lyx eller en miniminivå. För inköp av vissa varor/tjänster krävs en tids sparande vilket bedöms ska klaras inom riksnormen.

1.4 Riksnormen

Den schabloniserade delen av försörjningsstödet, riksnormen, ska täcka hushållets kostnader för livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien, dagstidning och telefoni. Även barn- och ungdomsförsäkring ingår för hushåll med barn upp till 18 år. Schablonbidraget kan ökas eller sänkas i det enskilda fallet om särskilda skäl motiverar detta. Klienten förutsätts ta ansvar för sin ekonomi och spara till kommande utgifter inom riksnormen.

1.5 Reducerat/förhöjt försörjningsstöd

Avsteg från riksnormen kan göras undantagsvis och efter utredning och prövning. Beslut om förhöjt försörjningsstöd beräknas i det enskilda fallet med hänsyn till om

- en familjemedlem exempelvis behöver särskild kost. Behovet ska vara styrkt med läkarintyg och Konsumentverkets riktlinjer avseende merkostnad till följd av att vissa medicinska diagnoser ska följas
- är utsatt för våld

- lek- och fritidskostnader, om det är en förutsättning för att barnet ska kunna delta

Lek- och fritidskostnader avser sådana aktiviteter som det är rimligt att alla får möjlighet till. Aktiviteterna gäller både inomhus och utomhus, viss motion och kultur, föreningsavgifter. För barn och vuxna ingår det i riksnormen kostnader för att t.ex. gå på bio, lyssna på musik, läsa böcker, dansa eller gå på diskotek och besöka simhall. För barn ingår leksaker, spel, pussel, böcker, biobesök m.m. I posten ingår också cykel, skidutrustning för längdåkning och skridskor. För barn beräknas att cykel och skridskor köps begagnade.

1.5.1 Nödprövning

Nödprövning ska alltid göras om den sökande hävdar att det föreligger en nödsituation. Ekonomiskt bistånd kan bara beviljas efter en individuell prövning och efter sedvanliga kontroller. Vid nödprövning ska alltid den sökande uppvisa aktuella kontoutdrag och kontoöversikter från de tre senaste månaderna. När bedömningen görs ska även hänsyn tas till om det finns barn i hushållet. Barnens situation beaktas alltid särskilt.

Vid helt eller delvis avslag om försörjningsstöd

I vissa fall kan det räcka med ett reducerat försörjningsstöd för att tillgodose de basala behoven som mat och hyra för att den sökande ska kunna reda upp sin situation.

Sökande har haft tillräckliga inkomster

Det kan uppstå situationer när inkomster/försörjningsstöd man har haft till egen försörjning är borta. Bistånd beviljas restriktivt och bara till de nödvändiga behoven såsom mat, boende och el för att ge den sökande möjligheten att reda upp den akuta situationen.

När man tappat sin plånbok ska en polisanmälan ha gjorts och en kopia av denna tillsammans med aktuella kontoutdrag och kontoöversikter ska redovisas. Ansökan kan avslås vid upprepad stöld eller förlust eller om det är uppenbart att fakta inte är stämmer överens med den beskrivna situationen.

Akut nödsituation

Med akut nödsituation menas en situation som man ej kunnat förutse. Biståndet beviljas då som en engångsföreteelse. I möjligaste mån utreds även akut bistånd. Kontoutdrag och ekonomisk översikt ska uppvisas.

Följande faktorer ska beaktas vid akut nödsituation:

- Är det en akut nödsituation?
- Finns det barn i familjen?
- Har den sökande någon sjukdom som kan förvärras om ingen ekonomisk hjälp utgår?
- Har den sökande sådana problem att det medför svårigheter att ta ett eget ansvar?
- Finns det någon underhållsskyldig till den sökande som kan ge hjälp?

- Om behovet av ekonomisk hjälp återkommer trots egen försörjning bör frågan ställas om personen önskar ett annat stöd såsom godmanskap eller egna medel.
- Om en person som regelmässigt har inkomster över försörjningsstödsnivån ansöker om akut bistånd ska man vara restriktiv med att bevilja detta. Det kan ges för att avvärja en akut nödsituation eller när den sökande har bedömts att inte kunnat ta ansvar för sin ekonomi. Beslutet skulle även kunna beviljas med förbehåll om ett återkrav. Se även punkt 4.5.2 ”Återkrav enligt SoL”.

1.5.2 Reducerat försörjningsstöd vid placering

Försörjningsstöd utgår till alla kostnader i riksnormen utom livsmedel vid placering på institution eller liknande, där mat ingår i vårdkostnaden. Beslut om reducerat försörjningsstöd vid placering vid institution görs av Arbete och försörjning även om beslut om placering gjorts av annan enhet. Ansvarsfördelningen ska framgå i genomförandeplanen, som den enskilde har skrivit under. Avtalet med institutionen ska beaktas då det ibland är institutionen som står för fickpengar och ersättning till olika fritidsaktiviteter.

För den som varit inlagd på sjukhus avgår avgift för kost som ingår som del i patientavgift som den enskilde ska betala.

Det är viktigt att klargöra beslutets omfattning i tid. Beslut om reducerat försörjningsstöd ska omprövas omedelbart då klientens förhållanden förändrats.

1.6 Barnnormen

Riksnormen har en lägre nivå för barn upp till och med sex år om de får fri lunch fem dagar per vecka. Normen ska räknas på den högre nivån om barnen är frånvarande p.g.a. lov, sjukdom eller liknande och därmed äter hemma.

Riksnormen för barn och ungdomar i skolåldrarna 7–20 år är däremot inte uppdelad med hänsyn till om de äter lunch i skolan eller inte, utan är beräknad så att den i genomsnitt ska täcka lunch i hemmet under skollov och normal övrig frånvaro.

Föräldrarnas försörjningsskyldighet råder för barn och ungdomar oavsett om de bor i hushållet eller om de vistas där för umgänge. Kostnaderna för ”umgängesbarn” beräknas på den tid de vistas hos den som uppbär försörjningsstöd.

1.7 Förebyggande arbete mot felaktiga utbetalningar

Genom noggrann handläggning ska felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd motverkas. Felaktiga utbetalningar kan uppkomma av olika orsaker. De kan uppstå till följd av att den sökande medvetet lämnar oriktiga uppgifter eller genom att den sökande saknar kunskap om regelsystemet eller genom brister i ärendehantering. Felaktiga utbetalningar ska förebyggas genom tydlig information och vägledning till de sökande om vad som gäller samt genom noggranna kontroller.

Uppgifter som alltid ska kontrolleras är:

- identitet och medborgarskap (i detta ingår kontroll av uppehållstillstånd)
- boende
- folkbokföring
- vårdnadshavare för barn i hushållet
- om personen är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen
- inkomster och tillgångar (såsom fordonsinnehav och bankmedel)
- utgifter
- taxerad inkomst

Kontoutdrag och ekonomisk översikt ska begäras in vid varje månadsansökan. Kontrollerna ska återupprepas om ärendet kvarstår under en längre tid. Hembesök bör genomföras när det krävs för att kontrollera riktigheten i lämnade uppgifter. Se även punkt 1.8 ”Hembesök”.

Varje dag, innan utbetalningar verkställs, ska en avstämning och attest av tjänstgörande chef göras. Vid avstämningen ska stickprov genomföras för att kontrollera att beslut och delegationsnivå är korrekt. I de fall man upptäcker felaktigheter ska utbetalningen stoppas och återföras till handläggaren för åtgärd. Inga gynnande beslut ska kommuniceras till den enskilde innan attesten är slutförd och utbetalningen verkställts.

Det mest kostnadseffektiva är att göra nödvändiga kontroller redan innan beslut om utbetalning fattas. I de fall den enskilde felaktigt har fått ekonomiskt bistånd eller har fått bistånd med för högt belopp ska biståndet alltid återkrävas när det är möjligt enligt 33 kap. 1 och 3 § SoL.

Sökandens uppgifter ska vara styrkta och kunna kontrolleras. En tillfredsställande ekonomisk utredning ska göras, i den ingår att kontroll ska göras hos Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Skatteverket, fastighetsregister, Bolagsverket samt fordonsregister. Dessa kontroller kräver i vissa fall sökandens medgivande. Om sökanden inte medverkar så att det går att göra en tillfredsställande utredning blir det heller inte utrett om den sökande är i behov av bistånd. Det medför att försörjningsstöd inte kan beviljas.

Vid upptäckt eller misstanke om att en person som söker eller har sökt försörjningsstöd medvetet lämnar oriktiga uppgifter ska en anmälan till polismyndigheten göras.

1.8 Hembesök

Hembesök bör genomföras när det krävs för att kontrollera lämnade uppgifter i ett enskilt ärende. Ett hembesök är även av betydelse för att synliggöra barnens situation. Det är viktigt att ett hembesök genomförs med den enskildes samtycke och med hänsyn till den enskildes integritet. Ett uteblivet samtycke medför inte per automatik att ansökan om ekonomiskt bistånd avslås. Ett beslut ska då tas utifrån de uppgifter som redan framkommit i utredningen.

Vid ansökan om hemutrustning, höga kostnader för hushållsel eller vid annan ansökan som är kopplad till hemmet bör hembesök göras.

1.9 Individuell genomförandeplan

En klient är skyldig att följa sin planering oavsett skäl till försörjningsstöd. En klient som inte följer sin planering har inte rätt till ekonomiskt bistånd nästkommande månad.

En genomförandeplan ska upprättas i samförstånd med den sökande om det inte är uppenbart att behovet är tillfälligt. Planen ska undertecknas av både klienten och socialsekreteraren. Det ska klart framgå av genomförandeplanen vad klienten ska göra.

Observera att arbetslinjen ska gälla för samtliga klienter vid försörjningsstöd. En klient ska stå till arbetsmarknadens förfogande och aktivt söka arbete. Om en klient bedöms stå långt ifrån arbetsmarknaden ska han/hon ges stöd genom olika former av rehabiliterande åtgärder för att på sikt närma sig den reguljära arbetsmarknaden.

1.10 Lex Sarah

Lex Sarah är en del av det systematiska kvalitetsarbetet som ska bedrivas inom socialtjänsten. Syftet är att komma till rätta med missförhållanden i den egna verksamheten och förhindra att det sker igen. Var och en som fullgör uppgifter inom socialtjänsten ska medverka till att den verksamhet som bedrivs, och de insatser som genomförs, är av god kvalitet. Alla som arbetar i verksamheter enligt socialtjänstlagen är skyldiga att bidra till att verksamheten har en god kvalitet men också att rapportera missförhållanden och risker för missförhållanden.

Missförhållanden och påtaglig risk för missförhållanden kan antingen vara handlingar som redan utförts eller handlingar som av försummelse eller andra skäl inte har utförts. Med missförhållanden menas övergrepp och brister som på ett eller annat sätt utgör ett hot mot den enskildes liv, säkerhet och fysiska eller psykiska hälsa. Exempel på missförhållanden som ska rapporteras enligt Lex Sarah:

- Fysiska övergrepp
- Sexuella övergrepp
- Psykiska övergrepp
- Ekonomiska övergrepp
- Brister i bemötande
- Brister i rättssäkerhet
- Brister i utförande av insats
- Brister i fysisk miljö, utrustning och teknik

1.11 Lex Maja

Den som arbetar i hälso- och sjukvård eller socialtjänst och i sin tjänsteutövning påträffar misshandlade djur finns sekretessbrytande bestämmelser i enligt 10 kap 20a § OSL under vissa förutsättningar. Att det är tillåtet att göra en anmälan innebär dock inte att det är en skyldighet att göra det.

Enligt bestämmelsen är det tillåtet att bryta sekretessen genom att anmäla till länsstyrelsen eller polisen att ett djur tydligt utsätts för vanvård eller misshandel, eller uppenbart visar symtom på sjukdom eller är allvarligt skadat. Det ska stå klart att djuret inte mår bra, även för den som inte har särskild utbildning eller kunskap om djur. Anmälan ska också kunna ske om personal påträffar djur som har övergivits eller lämnats utan tillsyn under en längre tid.

Anmälan får bara göras om bristen inte kan åtgärdas i samråd med den som håller djuret. Det är först när personalen bedömer att djurhållaren inte är villig eller saknar förmåga att vidta åtgärder för att komma till rätta med problemet, som det bör komma i fråga att göra en anmälan.

Det är länsstyrelsen som är kontrollmyndighet för djurskydd. En anmälan till polisen görs framför allt om det händer utanför kontorstid, att personalen uppmärksammar ett djur som är i akut behov av vård.

Anmälan ska begränsas till att handla om uppgifter om djuret och var djuret finns. Anmälan behöver även innehålla nödvändiga uppgifter om djurhållarens identitet, adress och eventuella andra kontaktuppgifter. Det är viktigt att tänka på att anmälan inte ska innehålla information om den enskildes hälsotillstånd eller övriga personliga förhållanden.

2. Arbetslinjen

2.1 Att stå till arbetsmarknadens förfogande

Reglerna i socialtjänstlagen innebär att var och en i första hand är skyldig att själv tillgodose sitt behov. Grunden är därför att den enskilde ska klara sin försörjning på egen hand genom arbete. Arbetslinjen innebär att den biståndssökandes förmågor i stället för oförmågor sätts i fokus. Försörjningsstödet ska vara inriktat på arbetslinjen och alla som har arbetsförmåga ska så snabbt som möjligt gå från passivt bidragsberoende till aktivt arbetssökande. Detta förhållningssätt ska genomsyra allt arbete med försörjningsstöd.

2.2 Krav på den arbetslöse

Om den biståndssökande är arbetslös, bör socialnämnden i regel kunna kräva att han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande på heltid och är villig att ta anvisat arbete.

Arbetslös är den som saknar arbete på hel- eller deltid, oavsett möjlighet till arbetslöshetsersättning eller aktivitetsstöd, eller den som väntar på eller deltar i arbetsmarknadsåtgärd. Arbetslös är också den som studerar eller är sjukskriven och som saknar ett arbete att återgå till. Gällande sjukskrivna, läs även punkt 2.4 ”Krav på rehabiliterande åtgärder”.

Grundförutsättningen för att ha rätt till bistånd är att den enskilde är inskriven på Arbetsförmedlingen och beredd att söka relevanta arbeten den har en verklig möjlighet att få och även vara beredd att ta alla slags arbeten. Det betyder att den enskilde även ska söka arbete på annan ort och ta alla slags arbeten denne kan bli erbjuden oavsett plats i Sverige. Skyldigheten omfattar även deltagande i arbetsmarknadspolitiska och arbetsrehabiliterande åtgärder. Även så kallade arbetssökarverksamheter och grundutbildning i svenska enligt Utbildningskontorets riktlinjer om tidsbegränsad SFI ska omfattas. Svenskastudierna är i dessa fall en av flera möjliga insatser för att öka den enskildes möjligheter till anställning. Samma krav på motprestationer ska ställas som för arbetslösa och den biståndssökande ska när som helst vara beredd att avbryta en aktivitet för att påbörja erbjudet arbete.

Om den arbetssökande inte uppfyller dessa skyldigheter ska försörjningsstöd avslås för nästkommande månad.

2.3 Krav på deltagande i praktik eller kompetenshöjande insatser

För samtliga grupper kan krav ställas på deltagande i praktik eller kompetenshöjande åtgärd. Åtgärderna ska syfta till att utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv. Arbete och försörjning ska ställa krav på att klienten deltar i t.ex. följande kompetenshöjande aktiviteter:

- Språkträning
- Arbetspraktik eller arbetsträning
- Studie- och yrkesvägledning
- Coachning
- Rehabiliterande insatser
- Särskilda insatser för specifika grupper såsom unga, flyktingar eller långtidsarbetslösa

Ansvarig arbetskonsulent på Arbete och Försörjning fattar beslut om lämplig kompetenshöjande åtgärd. Vidare ska den sökande ansvara för att han/hon är kontinuerligt inskriven vid Arbetsförmedlingen utan avbrott samt är aktivt arbetssökande för att behålla möjlighet till anställningsstöd vid eventuell anställning. Avbrott kan vara godkända av giltiga skäl/hinder, det vill säga att den sökande har ersättning från till exempel CSN eller Försäkringskassan.

2.4 Studerande

Huvudregeln är att vuxenstuderande ska klara sin försörjning genom de stödformer som finns inom studiemedelssystemet. Ekonomiskt bistånd beviljas inte till enskilda för att de ska kunna genomföra reguljär utbildning.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till studerande som sökt men inte fått feriearbete.

Studerande som aktivt sökt och fått feriearbete kan beviljas ekonomiskt bistånd i avvaktan på första lön. Eftersom biståndet i detta fall är tillfälligt kan det begränsas till norm för livsuppehälle inkl. hyra, el och ev. kostnader för arbetsresor.

Under pågående termin kan ekonomiskt bistånd till studerande beviljas enbart för att avhjälpa akut nöd.

Om den ena parten i ett hushåll studerar och studierna är en förutsättning för den framtida försörjningen, ska inte krav ställas på att han eller hon avbryter studierna för att stå till arbetsmarknadens förfogande. Om den studerande däremot har faktiska möjligheter att utan studierna få arbete som medför stadigvarande försörjning, ska han eller hon avbryta sina studier och i stället söka arbete för att kunna bidra till familjens försörjning. Den studerande bör dock få fullfölja påbörjad termin eller kurs.

Studier som är en förutsättning för arbete.

Studier som ingår i ett arbetsmarknadspolitiskt program ska godkännas. Studier som ingår i Arbetsförmedlingens planering och har godkänts av eventuell A-kassa ska godkännas om studierna leder till en anställning i bristyrke och är en förutsättning för egen försörjning.

Studier på SFI.

För personer som omfattas av lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare förutsätts grundutbildningen i svenska vara avklarad under etableringsperioden. För övriga klienter godkänns studier på SFI upp till D-nivå endast om studierna är en förutsättning för inträde på den reguljära arbetsmarknaden. SFI-studier upp till B nivå bör alltid godkännas.

När en klient inte når utbildningsmålen under den utsatta kurstiden bör uppföljning ske med SFI. Inlärningsssvårigheter kan vara hälsorelaterade vilket är skäl för ytterligare utredning kring de behov som behöver tillgodoses innan studierna kan återupptas.

Studier på ungdomsgymnasium.

Enligt Föräldrabalken (FB) 7 kap § 1 är föräldrar försörjningsskyldiga för sina ungdomar tills de fyllt 18 år. Om ungdomen vid den tidpunkten fortfarande går grundskola eller gymnasium upphör föräldrarnas försörjningsskyldighet först när studierna avslutas, dock senast när ungdomen fyllt 21 år.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till ungdomar som omfattas av barn- och ungdomsvården och som behöver fullfölja sina studier på ungdomsgymnasium.

Eventuella kostnader för kurslitteratur, i första hand begagnade böcker, kan beviljas om studierna godkänns enligt ovan.

2.5 Feriearbetande skolungdomar

Enligt 12 kap. 9 § SoL ska hemmavarande barns/ungdomars lön för feriearbete inte påverka föräldrarnas rätt till bistånd. Lönen ska därför inte tas med i beräkningen för

föräldrarnas försörjningsstöd. Skulle inkomsterna överstiga ett prisbasbelopp under ett kalenderår ska dock den överskjutande summan användas för att tillgodose barnets/ungdomens behov av skälig levnadsnivå.

2.6 Krav på rehabiliterande åtgärder

Personer som av socialtjänsten bedöms som att de av medicinska skäl eller andra dokumenterade hälsoskäl är förhindrade att arbeta har oftast behov av insatser från andra enheter inom socialtjänsten, regionen, Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan. Målsättningen är alltid att hushållet ska bli självförsörjande, helt eller delvis. Den sökande ska erbjudas relevanta insatser och ställas inför krav på motprestationer utifrån sina förutsättningar.

Den som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller av medicinska och andra dokumenterade hälsoskäl är förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande har rätt till bistånd om han eller hon utifrån förmåga verkar för att försöka förändra sin situation på ett sådant sätt att målet egen försörjning kan uppnås. Socialtjänstens utredning kan behöva kompletteras med en utredning och bedömning av arbetsförmåga eller en arbetspsykologisk utredning för att bedöma behovet av rehabiliterande insatser. För personer som är aktuella för samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan (exempelvis sjukskrivna arbetslösa) sker sådan bedömning genom dessa parter.

Den enskilde ska medverka till utredning och rehabilitering i syfte att återfå eller uppnå en större arbetsförmåga. En individuell bedömning ska genomföras om den enskilde i någon mån kan stå till arbetsmarknadens förfogande trots sitt arbetshinder, och om det är rimligt att ställa krav på att denne ska vara anmäld på Arbetsförmedlingen och söka arbete.

Arbetslösa personer som på grund av funktionsnedsättning har en nedsatt arbetsförmåga kan få stöd från Arbetsförmedlingen på flera olika sätt. Arbetsförmedlingen gör alltid en bedömning av den sökandes behov och prövar om han eller hon har rätt till särskild hjälp. En individ kan ha rätt till insats enligt LSS och kan behöva hänvisas till myndigheten för personer med funktionsnedsättning.

För personer som är inskrivna vid Försäkringskassan, samverkar Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan kring rehabiliteringen. Arbetsförmedlingen har specialister som kan klargöra den enskildes förutsättningar och vid behov förändra den enskildes arbetssituation.

Biståndsökande som är nollklassade hos Försäkringskassan och har ett läkarintyg som förhindrar ett deltagande i rehabiliterings- eller arbetsmarknadsinsatser ska som krav för bistånd anmäla sig till Försäkringskassan och begära en rehabiliteringsutredning som klargör arbetsförmåga och behov av insatser för att erhålla/återfå eventuell arbetsförmåga.

2.7 Sjukskrivning

Sökande som inte kan delta i kompetenshöjande åtgärder eller i vård och behandling ska uppvisa ett giltigt läkarintyg som påvisar ett giltigt arbetshinder på grund av sjukdom.

Om den sammanlagda sjukskrivningsperioden överstiger tre månader bör partssamtal med sjukskrivande läkare/samordnad individuell plan initieras.

2.8 Avvikelser från genomförandeplan

Om den enskilde utan godtagbart skäl inte följer fastställd genomförandeplan får fortsatt försörjningsstöd avslås helt för nästkommande månad. Med godtagbart skäl menas t.ex. sjukdom samt läkarbesök.

- Socialsekreteraren ska kontrollera att klienten deltagit i den arbetsmarknadsåtgärd som han eller hon är anvisad till.
- Om personen har varit frånvarande och inget av ovanstående giltiga skäl finns, ska försörjningsstödet avslås för nästkommande månad.

2.9 Andra myndigheters ansvar i förhållande till ekonomiskt bistånd

Försörjningsstöd är det sista skyddsnätet för personer som inte kan försörja sig på egen hand. Stödet är tillfälligt och den enskilde har alltid själv det yttersta ansvaret att komma i egen försörjning.

Även om försörjningsstöd är det sista skyddsnätet är det inte det enda skyddsnätet. Den enskilde har en skyldighet att uttömma alla andra möjligheter till ersättningar och insatser.

Migrationsverket ansvarar för asylprövningen. Innan en asylsökande fått besked om han/hon får stanna räknas personen som asylsökande. Den asylsökande uppbär LMA ersättning (Statlig ersättning).

Arbetsförmedlingen har på uppdrag av regering det samlade uppdraget att genomföra den nationella förmedlingsverksamheten. Arbetsförmedlingen erbjuder arbetsmarknadspolitiska program och ersättningar till de personer som är inskrivna hos myndigheten.

Försäkringskassan ansvarar för bidrag och förmåner enligt socialförsäkringsbalken.

När det gäller sjukskrivna har Försäkringskassan ännu ett uppdrag: Att samordna resurser för att hjälpa den som är sjukskriven att komma tillbaka till arbetslivet. Försäkringskassan är också utbetalande myndighet för Pensionsmyndigheten.

CSN beslutar om det svenska studiestödet, det vill säga bidrag och lån till dem som studerar i Sverige och utomlands.

Region Stockholm erbjuder insatser och ersättningar med bäring mot personer med olika former av rehabiliteringsproblem

2.10 Samarbete med andra myndigheter

Samverkan är en självklar del av det sociala arbetet. Om klienten är aktuell hos andra myndigheter ska socialsekreteraren kalla till gemensamt möte för att utforma en för den enskilde gemensam överenskommelse och handlingsplan. Planen ska gälla vid kontakt med samtliga berörda myndigheter och syfta till att finna lämpliga insatser och verksamheter för individens bästa.” Socialtjänsten skall i allt högre grad bistå med aktiva insatser som hjälper den enskilde att på kort eller lång sikt klara sin egen försörjning. Socialtjänsten bör samverka med andra berörda myndigheter, framför allt med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och andra arbetsrehabiliterande organ för att åstadkomma en samordning och bättre effektivitet av insatserna” (Socialutskottets betänkande 1996/97: SoU 18)

Försäkringskassan ansvarar för att samordna och verka för att de rehabiliteringsåtgärder som en försäkrad behöver, och som arbetsgivare och olika myndigheter ansvarar för, fogas samman. Försäkringskassan har även ansvaret för att det görs rehabiliteringsutredningar för försäkrade som inte har någon arbetsgivare. Dessutom kan Försäkringskassan köpa arbetslivsinriktade rehabiliteringstjänster för att klarlägga den sjukskrivnes arbetsförmåga.

3. Formella krav på handläggningen

I socialtjänstlagen 2 kap. 1 § anges: ”Verksamheten skall bygga på respekt för enskildas självbestämmanderätt och integritet”.

Syftet med Södertälje kommuns riktlinjer är att skapa rättssäkerhet för den enskilde samt att skapa likställighet i hantering av biståndsprövning. Utslag i domstolen ska därför beaktas. Riktlinjerna ska därför ses över årligen.

Bistånd ska ges på ett sådant sätt att den enskilde uppnår skälig levnadsnivå och får möjlighet att leva ett självständigt liv. Skälig levnadsnivå innebär vad en låginkomsttagare har råd att kosta på sig.

Den enskilde ska tillsammans med socialsekreteraren undersöka vilka insatser som är bäst lämpade att leda till egen försörjning. En klient ska alltid följa en individuell genomförandeplan. Genomförandeplanerna ska innehålla rimliga motprestationer för att han/hon ska ha möjlighet att på bästa sätt få hjälp och stöd att leva ett självständigt liv och vara anpassade till den egna förmågan.

3.1 Aktualisering

Ett ärende aktualiseras genom en muntlig eller skriftlig ansökan. (Beträffande barn och ungdomars behov av hjälp kan ansökan komma från vårdnadshavare och/eller den unge själv om han/hon fyllt 15 år). Bedömningen ska leda till ett beslut antingen att inleda utredning enligt 14 kap. 2 § Sol eller att koppla ansökan till pågående utredning eller avvisa den.

3.2 Sekretesskydd för anmälare/uppgiftslämnare

Anmälare som inte uppgett sitt namn är anonym. När anmälaren uppgett sitt namn är denne inte anonym. Namnet på anmälaren kan då inte uteslutas i dokumentationen. Anmälares namn får hemlighållas för den anmälda i vissa fall, se 26 kap 5 § Offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Beslut om sekretesskydd ska i så fall fattas och skälen ska dokumenteras. Sekretesskydd gäller endast enskilda personer. Tjänsteperson hos myndighet som omfattas av anmälningsskyldighet enligt 19 kap 1 § SoL kan inte omfattas av sekretesskydd.

3.3 Ansökningstiden beräknas från när tiden för besöks tid beställs

Ärendet ska anses aktualiserat vid den tidpunkt då tid för besök beställs eller när en ansökan inkommit om inte annat framkommer under utredningen. Därutöver kan en hjälpsökande beviljas bistånd från och med den tidpunkten behovet uppkommit (detta gäller försörjningsstöd).

3.4 Brottsoffer

Enligt 13 kap 1 § har socialtjänsten ett ansvar för att ge stöd till den som utsatts för brott. Kvinnor som misshandlas eller utsätts för våld eller annat övergrepp i hemmet ska särskilt beaktas och erbjudas stöd och hjälp för att förändra sin situation.

Brottsoffer som utsatts för misshandel eller av annan orsak inte kan återvända till hemmet kan vara i behov av tillfällig hjälp, såsom boende och/eller ekonomiskt bistånd och ska då bedömas utifrån det akuta läget.

3.5 Delegation

Beslut i varje enskilt ärende ska fattas av person som har rätt att besluta på nämndens vägnar, vilket framgår av Socialnämndens delegationsordning.

3.6 Ansvar när personer flyttar

Bistandsperioden, utbetalningsmånad, avbryts inte för att den enskilde flyttar under perioden. Försörjningsstöd beviljas för hela den ansökta perioden, eller fram tills den sökande fått tid vid det mottagande kontoret om tidpunkten är senare än normal bistandsperiod.

Enligt 29 kap 1 § SoL har den kommun där den sökande är bosatt det yttersta ansvaret för att den enskilde får den hjälp han eller hon behöver. Om den enskilde är bosatt i annan kommun men är på tillfällig vistelse i kommunen kan nödvändiga insatser ges efter prövning (29 kap 4§ SoL).

Enligt 29 kap 2§ SoL behåller en kommun ansvaret för insatser till en enskild som till följd av ett beslut av kommunen vistas i en annan kommun, till exempel familjehem, skyddat boende eller LSS-boende.

Om behovet av insatser inte är tillfälligt bör ärendet överflyttas till ansvarig kommun om den enskildes behov kan tillgodoses där. I avvaktan på att hemkommunen samtycker till att ta över ärendet finns en skyldighet att vidta behövliga insatser för den enskildes behov.

Observera att det finns en särskild överenskommelse mellan kommunerna i Storstockholm för hemlösa personer.

3.7 Folkbokföringskommunens ansvar

Folkbokföringskommunen har ansvaret:

- För personer som vistas på annan ort än hemkommunen med anledning av vistelse i kriminalvårdsinrättning, sjukhus eller i enskilt sjukhem och där vistelsen beslutats av annan huvudman än kommunen
- För personer i behov av bistånd som aktualiserats inför avslutning av vård från kriminalvårdsanstalt eller sjukvårdsinrättning

3.8 Överklagan

Ett beslut enligt 12 kap. 1 § SoL om bistånd till försörjning och sina levnadskostnader i övrigt, samt beslut enligt 12 kap. 5 § SoL om vägran eller nedsättning av försörjningsstöd kan överklagas genom förvaltningsbesvär (40-43§§ förvaltningslagen) med stöd av 35 kap. 1 § SoL.

När en överklagan inkommer ska socialtjänsten ta ställning till om den inkommit i rätt tid. Överklagan ska ha kommit in till socialtjänsten inom tre veckor från att den klagande tog del av beslutet. Om det inte står klart när klagande tog del av beslutet bör den anses ha inkommit i rätt tid. För att kunna avvisa en överklagan måste det finnas dokumentation som styrker att klienten har bekräftat att den har tagit del av beslutet. Hanteringen av överklagan ska ske skyndsamt och ska överlämnas till Förvaltningsrätten utan dröjsmål.

Framkommer det i överklagan uppgifter som medför att det överklagade beslutet omprövas och ändras ska ett nytt beslut fattas. Därefter ska överklagan samt det nya beslutet överlämnas till Förvaltningsrätten.

Ett avvisningsbeslut kan överklagas.

3.9 Kommunikation

Innan ett beslut fattas ska klienten underrättas om vad beslutet kommer att grundas på såvida det inte är uppenbart obehövt. Klienten ska även få tillfälle att inom en bestämd tid inkomma med sina synpunkter innan beslutet fattas. När ansökan beviljas i enlighet med det som är sökt behöver kommunikation inte ske. Kommunikation behöver heller inte ske om det kan befaras att det annars skulle bli avsevärt svårare att genomföra beslutet, eller om det är ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse att beslutet meddelas omedelbart.

4. Försörjningsstöd

4.1 Ansökan

Vid ansökningstillfället görs utredning om sökandens ekonomiska förhållanden genom redovisning av inkomster och utgifter. Den enskilde ska intyga sina uppgifter på heder och samvetegenom att underteckna ansökan.

Det är lämpligt att titta tillbaka på ekonomin för att få en bild av hur den sökandes ekonomiska situation har sett ut. Beräkning ska vid det första ansökningstillfället göras för den sökta månaden och ytterligare två månader bakåt i tiden. Den ekonomiska beräkningen ska ske utifrån föregående månads inkomster t. ex ska januari månads inkomster ligga som grund för februari månads beslut.

Ekonomiskt bistånd bör som regel beräknas per kalendermånad och utbetalas en gång per månad. Utbetalning kan ske för kortare perioder än månadsvis, vilket i så fall ska framgå i klientens akt.

4.2 Barnrättsperspektiv

I Södertälje kommuns socialtjänst ska barnperspektivet alltid beaktas. Ett barnperspektiv innebär både att se något ur barnets synvinkel och att vuxna har barnet i sin synvinkel. Ett barnperspektiv innebär även att göra hembesök, i samråd med föräldrarna, för att bedöma vilket bistånd familjen behöver med hänsyn till barnets behov. Barnet ska tillförsäkras ett sådant skydd och omvårdnad som behövs för dess välfärd. Utgångspunkten är alltid att föräldrarna har huvudansvaret för att barnets behov blir tillgodosedda.

Vid handläggning av ekonomiskt bistånd i hushåll där det finns barn under 18 år ska deras situation alltid uppmärksammas och en barnkonsekvensanalys ska göras när ett beslut får påtagliga konsekvenser för ett barn. Socialtjänsten ska alltid dokumentera på vilket sätt barnets bästa har beaktats, oavsett om bedömningen resulterar i att ekonomiskt bistånd beviljas eller inte. När ansökan avslås kan det finnas skäl att sätta in

kompensatoriska åtgärder för att lindra konsekvenserna för barnet, till exempel genom en nödprövning, se även punkt 1.5.1.

Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, eller barnkonventionen som den oftast benämns, beskriver barnets rättigheter. Även i SoL finns det bestämmelser som stärker barnens ställning i lagen. Ett barnrättsperspektiv innebär att säkerställa barnets rättigheter i åtgärder och beslut som rör barn. Barnkonventionen består av 54 artiklar varav fyra artiklar beskriver de principer som utgör konventionens grundläggande värderingar:

- alla barn har samma rättigheter och lika värde,
- barnets bästa ska komma i det främsta rummet och ska beaktas vid alla beslut,
- alla barn har rätt till liv och fysisk, psykisk och andlig utveckling,
- alla barn har rätt att säga vad de tycker och vill i frågor som rör deras liv och deras röster ska respekteras.

Barnets situation och behov ska kartläggas genom samtal med föräldrarna eller genom samtal med barnet om det bedöms lämpligt och föräldrarna godkänner det. Det är särskilt viktigt att uppmärksamma barnets situation i hushåll som haft långvarigt behov av ekonomiskt bistånd.

Barn och ungas deltagande i fritidsaktivitet ska möjliggöras vilket till stor del tillgodoses av riksnormens del för lek och fritid. Det är även möjligt att undantagsvis göra avsteg från riksnormen om det är en förutsättning för att barnet ska kunna delta i en fritidsaktivitet, se även punkt 1.5.

Familjer med barn får inte bli bostadslösa och förebyggande arbete ska därför främjas och då är samverkan en viktig del i att förebygga bostadslöshet.

Skrivningen ska inte tolkas som att klienten har en självklar rätt till ett boende eller ett socialt kontrakt. Barnfamiljer ska i första hand motiveras till att söka andra lägenheter på bostadsmarknaden och en orosanmälan skickas till mottagningsenheten på Barn och Ungdom.

4.3 Våld i nära relationer

Enligt kommunens ”Handlingsplan Fri från våld 2024-2027” ska våldsutsatta kvinnor och deras barn erbjudas stöd och hjälp från socialtjänsten. I arbetet med ekonomiskt bistånd är det viktigt att uppmärksamma det behov av hjälp som kan finnas i bidragshushållen i samband med mäns våld mot kvinnor i nära relationer och i samband med hedersrelaterat våld. Vid bedömning av rätten till bistånd i form av exempelvis skyddat boende får kvinnans ekonomi inte avgöra om behövliga biståndsinsatser ska beviljas eller ej. Vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd ska däremot alltid behovsbedömningen kompletteras med en ekonomisk prövning, dvs. om kvinnan själv har inkomster eller tillgångar som kan tillgodose hennes ekonomiska behov. Att hänvisa till mannens försörjningsskyldighet är olämpligt i det akuta skedet. I samband med familjevåld ska separata akter läggas upp på kvinnan och mannen.

4.4 Bistånd enligt 12 kap 2 § SoL och återkrav

Bistånd enligt 12 kap 2 § SoL kan endast beviljas om biståndet inte ska tillgodose behov för att uppnå en skälig levnadsnivå enligt 12 kap 1 § SoL. Därför ska ansökan alltid först prövas mot 12 kap 1 § SoL och ett avslagsbeslut enligt samma paragraf ska tas. Avslagsbeslutet är viktigt eftersom beslut enligt 12 kap 2 § SoL inte kan överklagas genom förvaltningsbesvär.

Bistånd enligt 12 kap 2 § SoL kan beviljas med krav på återbetalning men får bara återkrävas om klienten informerats om kravet när beslutet delgetts. Dessutom ska det finnas en tydlig överenskommelse om när och på vilket sätt återbetalningen ska ske. Beslut om bistånd mot återbetalning ska vara skriftligt och den enskilde ska underteckna beslutet och medföljande beslutsmeddelande.

4.5 Återkrav och återsökning av beviljat ekonomiskt bistånd

Rätten till ekonomiskt enligt socialtjänstlagen är det yttersta skyddsnätet i samhällets trygghetssystem inte det sista skyddsnätet. Huvudprincipen är därför att ekonomiskt bistånd enligt 12 kap 1 § SoL beviljas utan återbetalningsplikt för den enskilde.

Undantag från denna princip regleras i socialtjänstlagen (SoL). Återkrav av ekonomiskt bistånd kan endast ske enligt reglerna i 33 kap 1 och 2 § § SoL samt 12 kap 2§ SoL. När det gäller förmån under prövning hos Försäkringskassan/Pensionsmyndigheten och som kan komma att beviljas med retroaktivt belopp ska beviljat bistånd återsökas hos Försäkringskassan/Pensionsmyndigheten jml 107 kap 5 § SFB.

4.5.1 Återsökning hos Försäkringskassan/Pensionsmyndigheten enligt Socialförsäkringsbalken (107 kap 5 §) (SFB)

Försäkringskassan/Pensionsmyndigheten kan beräkna en preliminär sjukersättning. Denna möjlighet ska undersökas innan ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen beviljas som förskott på sökt förmån.

När beslut om försörjningsstöd tas, i avvaktan på Försäkringskassans/Pensionsmyndighetens beslut om förmån, ska handläggaren vid varje beslutstillfälle skicka en framställan till aktuell myndighet. Försäkringskassan/Pensionsmyndigheten tar beslut om den retroaktiva ersättningen ska skickas till socialtjänsten. Om de avslår framställan ska enhetschef ta ställning till om Försäkringskassans/Pensionsmyndighetens beslut ska överklagas.

Formella krav vid återsökning enligt SFB

För att kommunen ska kunna återsöka utbetalt bistånd ur retroaktiv ersättning (exempelvis sjukpenning, sjukersättning, aktivitetsersättning, omvårdnadsbidrag,

bostadsbidrag, underhållsstöd) får kommunen inte ställa några krav på återbetalning mot klienten.

Den enskilde bör vara informerad om att utbetalt belopp kommer att återsökas hos Försäkringskassan.

Ytterligare ett villkor är att den enskilde, för motsvarande period som Försäkringskassans beslut om ersättning avser, fått minst 1000 kronor till sin försörjning genom ekonomiskt bistånd från kommunen.

4.5.2 Återkrav enligt SoL

Återkrav av ekonomiskt bistånd enligt 33 kap. 2 § punkt 1 SoL kan ske på tre grunder:

- a. Bistånd som har lämnats som förskott på förmån eller ersättning
- b. Bistånd till enskild som är indragen i arbetskonflikt
- c. Bistånd till enskild som, p.g.a. förhållanden som han/hon inte har kunnat råda över, hindrats från att förfoga över sina inkomster eller tillgångar.

Som förmån eller ersättning räknas förmåner från Försäkringskassan/Pensionsmyndigheten som exempelvis sjukersättning, aktivitetsersättning, bostadstillägg, livränta, sjukpenning, föräldrapenning, rehabiliteringsersättning, omvårdnadsbidrag och underhållsstöd.

Detta gäller ersättningar som Försäkringskassan/Pensionsmyndigheten redan har tagit beslut om och som löper till skillnad mot de retroaktiva ersättningarna som kan återsökas direkt från Försäkringskassan/Pensionsmyndigheten, se ”Återsökning hos Försäkringskassan/Pensionsmyndigheten enligt Socialförsäkringsbalken (107 kap 5§)” ovan. Andra ersättningar eller förmåner kan till exempel vara lön (gäller även statlig lönegaranti vid konkurs), arbetslöshetsersättning, aktivitetsstöd, studiestöd. Fullmakt ska skrivas om utbetalaren av förmånen/ersättningen kräver det eller om klienten vill det.

1b i paragrafen avser då någon är uttagen i strejk eller är utestängd från sitt arbete pga. arbetskonflikt.

Situationer som avses under 1c är t.ex. vid brand eller liknande den under bankkonflikten 1990 då enskilda inte kom åt pengar på bankkonton eller om det uppstår felaktigheter i de tekniska system som används vid löneutbetalning eller banktransaktioner.

4.5.3 Återkrav enligt 33 kap. 1 §, SoL

Återkrav av bistånd enligt 12 kap. 1 § ska göras om någon fått ett felaktigt bistånd genom att:

- lämna oriktiga uppgifter
- underlåta att lämna uppgifter
- på annat sätt förorsakat att bistånd beviljats obehörigen eller med för högt belopp.

Återbetalningsskyldigheten i dessa fall gäller även om den enskilde inte hade för avsikt att orsaka den felaktiga utbetalningen. Dessutom får kommunen kräva tillbaka felaktigt utbetalt bistånd, som inte orsakats av klienten. Exempel på detta kan vara om socialtjänsten pga. ett räknefel betalar ut ett belopp som är betydligt större än det som klienten vanligtvis brukar få eller om det blir dubbla utbetalningar.

Möjligheten till återkrav enligt 33 kap. 1 § ersätter eller inskränker inte rutinen att göra polisanmälan om den enskilde avsiktligt lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter.

4.6 Dödsboanmälan

Om dödsboets tillgångar endast räcker till begravningskostnader och andra utgifter som uppkommit i samband med dödsfallet samt att boet heller inte äger fast egendom eller tomträtt kan bouppteckningen ersättas med en dödsboanmälan. Det är kommunalt ansvar att utreda och fatta beslut om det är aktuellt med en dödsboanmälan eller inte. Det är endast dödsbodelägare som kan ansöka om en dödsboanmälan och detta bör ske inom två månader från dödsfallet. Originalen skickas till Skatteverket för arkivering, en kopia skickas till dödsbodelägare och en bevaras hos nämnden. Om dödsbodelägare har ett ombud ska en undertecknad fullmakt inkomma till kommunen innan en ansökan kan göras.

4.7 Tillgångar

Huvudprincipen är att ekonomiskt bistånd inte ska beviljas sökande som har tillgångar i form av besparingar. Den enskilde är skyldig att redovisa både svenska och utländska tillgångar samt kapital. Den som har kontanter, banktillgodohavanden, aktier, obligationer, fonder, konvertibler eller andra lätt realiserbara tillgångar ska använda dessa innan rätt till bistånd föreligger.

Uppgift om kapital ska kontrolleras genom att sökanden uppvisar det underlag till deklaration som skickas ut från Skattemyndigheten inför den årliga deklarationen.

4.7.1 Barnens tillgångar

Barn kan få ha ett mindre sparbelopp, 15 % av prisbasbeloppet som de fått genom gåvor, utan att detta ska påverka bedömningen av behovet av försörjningsstöd för en i övrigt biståndsberättigad familj. Barns tillgångar som föräldrarna inte förfogar över, t.ex. som står under överförmyndarkontroll, bör inte påverka föräldrarnas rätt till ekonomiskt bistånd för barnet, om överförmyndaren inte ger samtycke till uttag. Uppgift om tillgångar överstigande åtta basbelopp ska förälder eller förmyndare lämna till överförmyndaren, som har att ta ställning till om beloppet ska spärras för uttag.

4.7.2 Fordonsinnehav/fordonsrelaterade kostnader

Regelbundna kontroller ska genomföras hos bilregistret. Bil, båt och andra motordrivna fordon betraktas som tillgång. Dessa tillgångar måste realiseras om biståndet bedöms bli längre än en månad och om det inte finns speciella skäl för fordonsinnehav. Ett överklagningsbart rådrumsbeslut (en månad) avseende fordonsförsäljning ska tas när klienten informeras om kravet på försäljning.

Ekonomiskt bistånd beviljas inte till bilinnehav och bilkostnader om inte speciella skäl finns för bilinnehav. Klienten förutsätts använda sig av kollektivtrafik eller sjukresor/färdtjänst. Undantag för innehav av bil kan göras vid:

- beslut om bilstöd från Försäkringskassan
- för att kunna genomföra umgänge med barn eller barnomsorg då allmänna kommunikationer saknas
- för att arbetet kräver det eller för att ta sig till arbetet då allmänna kommunikationer saknas

Alla skäl till undantag måste kunna styrkas av den som söker bistånd. Om speciella skäl för bilinnehav finns och klientens bil är värd mer än ett basbelopp ska bilen säljas och en annan bil, värd högst ett basbelopp, införskaffas.

4.7.3 Egen villa och bostadsrättslägenhet

Som utgångspunkt vid bedömningen av behovet gäller även här att bostadskostnaden ska vara skälig i förhållande till familjestorlek och ekonomi. Vid biståndsbehov som bedöms bli tillfälliga eller kortvariga (högst tre mån) gäller att försörjningsstöd kan utgå till den faktiska räntekostnaden efter eventuell skattejämkning.

Bedöms biståndsbehovet bli långvarigt och överstiga mer än tre månader ska krav ställas på att de sökande ska sälja sin bostad. Bostaden är en tillgång som vid försäljning kan ge vinst och inkomst som tillgodoser behovet av försörjning. Läs mer om rådrumsbeslut och vad som ska övervägas inför ett krav på flytt under 5.1.5 ”Möjligheten att bli självförsörjande är en grund för prövningen av bostadskostnaden”.

Vid beräkning av bostadskostnad i egen fastighet medräknas följande kostnader:

- Skuldränta (netto), skattereduktion medräknad
- Villaförsäkring inklusive försäkringen för lösöret (dvs. hemförsäkring)
- Renhållning, sotning och tömning av slam
- Vatten
- Uppvärmning (olja, el mm)
- Vägavgift/samfällighetsavgift om sådan förekommer beräknas månadskostnaden genom att dela årskostnaden med 12.

OBS: Sökande med lån på bostad ska alltid uppmanas söka skattejämkning för räntekostnaden. Amortering på lån räknas aldrig in i boendekostnaden då den utgör kapitalbildning.

4.7.4 Fritidshus

Fritidshus är en realiserbar tillgång. Om biståndsbehovet bedöms kvarstå mer än tre månader ska krav ställas på försäljning. Även del i fritidshus ska räknas som realiserbar tillgång såvida det inte finns ett skrivet förbehåll som förhindrar försäljning.

4.8 Vidgad hushållsgemenskap

Försörjningsskyldighet mellan makar/partners gäller. Sambo handläggs som gifta/partners. Därutöver ska det beaktas vilken hushållsgemenskap som den enskilde lever i.

Barn och ungdomar räknas som hushållsmedlemmar. När det gäller barn som har umgänge i familj räknas de som hushållsmedlemmar. Kostnaderna beräknas på den tid de vistas hos den som uppbär försörjningsstöd. Gemensam vårdnad förutsätter dock att föräldrarna även kommer överens om fördelningen av underhållsstödet och barnbidraget. Detta ska beaktas i bedömningen av biståndsbehovet. KR i Göteborg 990 504 mål nr 5366-1998 Hushållsgemenskap kan finnas under en rad olika förhållanden utöver äktenskap och äktenskapsliknande förhållanden. Exempel på andra hushållsgemenskaper är mor och vuxet barn samt syskon eller vänner som bor ihop.

Definition av hushållsgemenskap: två eller flera personer som stadigvarande bor i samma bostad på ett sådant sätt att flerpersonshushållets ekonomiska fördelar kan utnyttjas.

4.9 Jobbstimulans

För den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd ska 25 procent av nettoinkomsterna av anställning inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd enligt 12 kap 1 § SoL under de nästkommande två åren. Regeln gäller endast inkomster av anställning och inte till exempel skatteåterbäring. Regeln gäller inte för hemmavarande barns inkomster av anställning som får tjäna upp till ett helt prisbasbelopp under ett kalenderår utan att inkomsterna medräknas.

Den särskilda beräkningsregeln gäller under två år. Därefter måste kravet på att försörjningsstöd beviljats under sex månader i följd uppfyllas på nytt för att den särskilda beräkningsregeln ska gälla igen. Regeln gäller oavsett i vilken kommun i Sverige det ekonomiska biståndet beviljats.

5. Skäliga kostnader utöver riksnormen

Utgiftsposterna som ingår i försörjningsstödet är kostnader för boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa. Försörjningsstödet ska beviljas för dessa kostnader om behovet finns, rätt till bistånd föreligger och om kostnaderna bedöms som skäliga.

5.1 Boendekostnader

I utredningsarbete runt boendekostnader ska riktigheten i alla inlämnade bostadskontrakt säkerställas.

Vid bedömning av skälig bostadskostnad ska man utgå från de faktiska bostadskostnaderna samt den sökandes behov av bostadsstorlek. Med bostadskostnad menas grundhyra utan extra tillval som sökanden har valt för att höja lägenhetens standard. Bostadskostnaden bör relateras till vad en låginkomsttagare på orten normalt har råd med. Vid bedömning om hyreskostnaden är skälig ska vägledning tas av Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig bostadskostnad.

Sökanden ska styrka att föregående månadshyra är betald för att förebygga uppkomsten av hyresskulder och för att rätt inkomst- och utgiftsberäkning ska göras avseende kommande månad.

5.1.1 Hyresrätter

Skäl att tillåta en högre boendekostnad än den genomsnittliga boendekostnaden enligt Försäkringskassans föreskrifter kan vara att hushållet är i behov av en bostad som är tillgänglighetsanpassad för person med funktionsnedsättning. Andra skäl kan vara att oskäliga sociala konsekvenser skulle uppstå vid ett bostadsbyte eller att behovet av ekonomiskt bistånd bedöms som kortvarigt. Bistånd ges inte till:

- avgift för parkeringsplats/garage om den boende kan välja bort det
- avgift för medlemskap i hyresgästförening
- kostnad för kabel tv om den boende kan välja bort det
- kostnad för tillval som den boende kan välja bort.

5.1.2 Andrahandskontrakt

För andrahandsboende gäller samma regler beträffande skälig standard, kostnad samt krav på flyttning som vid förstahandskontrakt. Klienten bör ha ett av fastighetsägaren godkänt andrahandskontrakt. Detta då den enskilde alltid ska uttömma möjligheten till ersättningar från andra myndigheter. Om ett godkänt andrahandskontrakt saknas kan hushållet gå miste om bostadsbidrag. Ett ogiltigt andrahandskontrakt är ett otryggt boende då klienten riskerar att bli av med boendet med kort varsel och därför är det viktigt att motivera klienten till att söka ett annat tryggare boende.

Det ska alltid uppvisas ett skriftligt avtal mellan sökanden och förstahandshyresgästen. Den sökande ska vara folkbokförd på adressen. Hyresvärden ska vara folkbokförd på annan adress.

Kontraktet mellan sökanden och förstahandshyresgästen ska innehålla:

- Adress
- Namn på hyresvärd samt adress under tiden lägenheten hyrs ut
- Telefonnummer till hyresvärden
- Hyreskostnaden
- Vad ingår i hyran, el, vatten etc.

Kopia på originalkontraktet och hyresspecifikation ska lämnas in.

För att utredning om rätt till hyreskostnaden ska kunna slutföras och för att undvika felaktiga utbetalningar av försörjningsstöd behövs ett samtycke från klienten att handläggaren får kontakta den som hyr ut lägenheten (hyresvärden) för att kontrollera att hyresvärden inte erhåller försörjningsstöd till hyran.

Hembesök görs vid behov för att kontrollera kontraktets riktighet. Se även punkt 1.8 ”Hembesök”. Det finns flera situationer som kan motivera denna typ av kontroll nämligen om hyresnivån är oskälig samt om det finns skäl att misstänka att den faktiskt utnyttjade bostadsytan inte överensstämmer med den bostadsyta som i praktiken används.

5.1.3 Inneboenderum

Ett skriftligt kontrakt ska finnas mellan den inneboende och förstahandshyresgästen. Den inneboende ska vara folkbokförd på adressen.

Kontraktet mellan sökanden och förstahandshyresgästen ska innehålla:

- Namn på förstahandshyresgästen
- Telefonnummer till förstahandshyresgästen
- Hur många rum som inneboenden disponerar
- Hyreskostnaden för inneboenden
- Vad ingår i hyran, el, möbler, telefon, TV, dagstidning, ev. matkostnader etc.

Kopia på originalkontraktet och hyresspecifikation ska lämnas in.

För att utredning om rätt till hyreskostnad ska kunna slutföras och för att undvika felaktiga utbetalningar av försörjningsstöd behövs ett samtycke från klienten att handläggaren får kontakta förstahandshyresgästen för att kontrollera att hyran inte betalas ut som försörjningsstöd till densamma.

Hembesök görs vid behov för att kontrollera kontraktets riktighet. Samtycke ska inhämtas för detta. Se även punkt 1.8 ”Hembesök”.

Personer som är inneboende kortare tid än en månad beviljas inte hyreskostnad.

Boendekostnaden för denna boendeform beräknas utifrån det skriftliga avtalet mellan den inneboende och förstahandshyresgästen. En bedömning ska göras om kostnaden är skälig. Vid denna bedömning ska följande beaktas: förstahandshyresgästens hyra för bostaden, antalet vuxna som bor i bostaden, antalet rum den sökande disponerar och om rummet hyrs möblerat. Om det föreligger hushållsgemenskap mellan inneboenden och förstahandshyresgästen ska boendekostnaden beräknas enligt punkt 5.1.8 nedan och normen beräknas utifrån hushållsgemenskapen, se punkt 4.8.

Om avtalet mellan förstahandshyresgästen och den inneboende innebär att vissa hushållsutgifter som till exempel telefon, förbrukningsvaror, ingår i den avtalade hyran ska normen anpassas efter det.

Vid inneboende hos en andrahandshyresgäst behöver både inneboendekontrakt, godkänt andrahandskontrakt och förstahandskontrakt inlämnas.

5.1.4 Boendekostnader vid särskilda skäl

Häktade och personer som avtjänar fängelsestraff med en faktisk strafftid på högst sex månader kan ges ekonomiskt bistånd till boendekostnad om de annars riskerar att bli bostadslösa. Möjlighet till uthyrning i andra hand ska först utredas. Om hyresavtal sägs upp kan det bli aktuellt med bistånd till kostnad för förvaring av bohaget. Denna kostnad ska ses i förhållande till kostnad för nyanskaffning av möbler och husgeråd i kombination med förvaring av en mindre del personligt lösöre. Vid strafftid som överstiger sex månader uppmanas den sökande att hyra ut sin lägenhet i andra hand.

Om en klient har dokumenterade medicinska skäl kan en boendekostnad högre än norm godkännas. Observera att högre boendekostnader beviljas efter utredning och prövning.

5.1.5 Möjligheten att bli självförsörjande är en grund för prövningen av boendekostnaden

Vid prövning av boendekostnad ska det alltid bedömas om kostnaden är skälig. Om kostnaderna för boende/hyra är orimligt höga och biståndsbehovet bedöms överstiga tre månader, bör krav på bostadsbyte ställas. Ett överklagningsbart rådrumsbeslut ska tas när klienten informeras om kravet på bostadsbyte.

Sökande som har rätt till bistånd upp till full norm inklusive boendekostnad får inte nekas bistånd till boendekostnad enbart på grund av att personen månaden innan inte har betalat boendekostnaden trots att ekonomiskt bistånd beviljats för detta ändamål.

5.1.6 Den som har rätt till umgänge med sina barn ska ha plats i sin bostad för det

Med tanke på barnperspektivet och barns behov av båda sina föräldrar ska särskild hänsyn tas till en umgängesberättigad förälders behov av utrymme för sina barn. Prövningen ska grunda sig på hur ofta umgänget utövas. D.v.s. det är skillnad på att dela bostad ofta och att hälsa på. Förälder med umgängesrätt kan ha behov av en större bostad än han/hon skulle behöva enbart för egen del.

5.1.7 Hemmaboende ungdom

Hemmavarande ungdomar under 18 år och gymnasiestuderande ungdomar upp till 21 år, som har egen inkomst som överstiger den gräns som sätts i 12 kap 9 § SoL ska bidra till bostadskostnaderna i familjer där föräldrarna är aktuella för försörjningsstöd.

5.1.8 Hyresdel för ungdom som bor hos föräldrarna efter avslutade studier

Avgörande för rätten till bistånd till hyresdel är om det har skett en väsentlig förändring i den unges ekonomiska situation. Har ungdomen inte tidigare betalat hyresdel utgör inte enbart den omständigheten att gymnasiestudierna avslutats skäl för att bevilja bistånd till hyresdel. Har ungdomen inte betalat hyresdel under gymnasietiden har förhållandena inte förändrats vare sig för hen eller för hens föräldrar enbart på grund av att skolan avslutats. Omvänt gäller att om en hemmaboende ungdom tidigare betalat hyresdel men nu saknar egna medel kan det utgöra ett skäl för bistånd till hyresdel.

Boendekostnaden beräknas utifrån hur många rum den sökande disponerar i förhållande till det totala antalet rum i bostaden. Varje rum räknas då som två enheter och köket som en enhet.

Hushållsgemenskap förutsätts gälla och normen ska beräknas utifrån det. Se även punkt 4.8.

5.1.9 Hyreskostnad för barn och ungdomar i eget boende

I första hand gäller att föräldrar är försörjningsskyldiga för ungdomar som går i gymnasiet. Föräldrabalkens regler om föräldrars försörjningsskyldighet gäller oavsett om ungdomen bor hemma hos föräldrar eller i eget boende. Om det finns acceptabla skäl för att ungdomen inte bor hemma och föräldrarna inte kan bekosta boendet.

Försörjningsstöd kan utgå till ungdom som efter utredning av BoU bedöms ha behov av eget boende pga. av särskilda skäl, t.ex. konflikter i familjen. I sådana ärenden ska gemensam planering ske där respektive enhets åtagande är tydlig liksom föräldrarnas eventuella försörjningsförmåga.

5.1.10 Vuxna som delar lägenhet

Bostaden räknas som delad endast för den som är folkbokförd på adressen i samband med att kontraktet för bostaden börjar gälla. Dessutom ska det inte förekomma någon hushållsgemenskap med kontraktsinnehavaren, se punkt 4.8. Om dessa två förutsättningar är uppfyllda är boendekostnaden för den enskilde den totala hyran (exkl. kostnad för tillval som kan väljas bort) delad på antalet boende (inkl. barn) i bostaden.

Är man folkbokförd på adressen på ett datum efter det att kontraktet för bostaden börjar gälla och det inte förekommer hushållsgemenskap med kontraktssinnehavaren ska man räknas som inneboende, se punkt 5.1.3.

Om det föreligger hushållsgemenskap med kontraktssinnehavaren ska boendekostnaden beräknas enligt punkt 5.1.8 ovan och normen beräknas utifrån hushållsgemenskapen, se punkt 4.8.

5.1.11 Kostnad för egen villa och bostadsrättslägenhet

Sökande med lån på bostad ska alltid uppmanas söka skattejämkning för räntekostnaden. Inte i något fall ska amortering på lån räknas in i boendekostnaden då den utgör kapitalbildning.

5.1.12 Övriga boendeformer

Med övriga boendeformer menas tredjehandskontrakt, campingboende, hyra av stuga, husvagn, båt, inneboende hos kamrat som bor i andra hand, hotell, etc. Bistånd till boende-kostnader ska i dessa fall prövas mycket restriktivt och beviljas endast om den sökande har mycket stora svårigheter att få annat boende och socialtjänsten inte kan erbjuda något alternativ.

5.2 Elkostnader

Bistånd till kostnad för hushållsel ska utgå med den faktiska kostnaden under förutsättning att förbrukningen är skälig. Vad som är skälig förbrukning avgörs i en individuell prövning. Vid hög förbrukning bör hembesök göras. Under hembesöket ska handläggaren tillsammans med klienten finna lösningar till hur förbrukningen och kostnaderna kan minskas. Se även punkt 1.8 "Hembesök".

Kostnader för eluppvärmd bostad ska räknas som en del av bostadskostnaden. Kostnaden för uppvärmning ska urskiljas från hushållsel. Vid orimligt höga kostnader för uppvärmning ska socialsekreteraren motivera klienten att finna ett annat bostadsalternativ.

5.3 Hemförsäkring

Hemförsäkring ska beviljas med den faktiska kostnaden. Skäligheten i kostnaden kan bedömas i förhållande till konsumentverkets beräknade hushållskostnader.

Hemförsäkring kan ingå i vissa fackföreningsavgifter. Möjlighet till nedsatt premie via fackförening ska beaktas. Extra försäkringar som allrisk, oturs och hemplusförsäkring ingår inte i vad som betecknas som en grundförsäkring. Alla som är folkbokförda på en adress och ingår i hushållet ska täckas av lägenhetsinnehavarens försäkringar.

5.4 Fackföreningsavgift/Avgift till arbetslöshetskassa

Bistånd till avgifter till fackförening eller arbetslöshetskassa ska utgå med det belopp som gäller för den organisation den enskilde tillhör. Observera attavgiften dras ofta

direkt från lönen. Den sökande ska, innan beslut fattas, uppmanas att undersöka och återkomma med besked om möjlighet till reducerad avgift.

5.5 Resor

För att bli beviljad ekonomiskt bistånd för resor ska det vara minst tre km i gångavstånd från hemmet till destinationen den sökande behöver resa till, eller vara styrkt att det finns särskilda skäl såsom hälsa eller barnperspektiv som motiverar en annan bedömning. Det är viktigt att en individuell bedömning görs utifrån klientens förutsättningar i alla ärenden.

6. Levnadskostnader i övrigt

6.1 Avgifter

Ekonomiskt bistånd bör beviljas till

- självrisk för rättsskydd i hemförsäkring/rättshjälp om rättssaken bidrar till att klienten kan tillvara ta sina rättigheter för att uppnå en skälig levnadsnivå.□
- bostadsförmedlingsavgift för den som saknar eller behöver byta bostad.□
- barnomsorgsavgift i avvaktan på att eventuell nedsättning av avgiften kan göras. Kostnad för privat barnomsorg godtas upp till motsvarande kostnad för kommunal barnomsorg (förskola eller familjedaghem). En högre kostnad kan godtas i högst tre mån i avvaktan på kommunal omsorg eller motsvarande.□
- kostnader för att införskaffa en giltig identitetshandling, om den enskilde saknar identitetshandling, och behöver sådan i kontakt med myndigheter eller för att sköta post- och bankaffärer. Kostnad för pass beviljas inte. □
- Huvudregeln är att bistånd till stämpelavgifter t.ex. kostnad för medborgarskap eller att en ansökan om äktenskapsskillnad ska registreras, inte beviljas. Undantag kan göras i enskilda fall om det är viktigt att en äktenskapsskillnad eller bodelning genomförs.□

6.2 Bredband

Tillgång till internet ingår i en skälig levnadsnivå då internet behövs dagligen.

Ekonomiskt bistånd till kostnad för bredband kan beviljas. Bistånd beviljas till skälig kostnad och utgångspunkten är vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig.

6.3 Begravningskostnader

Vid en utredning av ekonomiskt bistånd för begravningskostnader behöver nämnden antingen ha upprättat en dödsboanmälan eller att dödsbodelägare redovisar bouppteckning som är godkänd av Skatteverket.

Begravningskostnader ska som huvudregel endast beviljas vid ansökan från dödsbodelägare. Om annan part har för avsikt att ansöka måste nämnden tillhandahålla en fullmakt från dödsbodelägare.

Bistånd till begravningskostnader kan beviljas om dödsboet inte har medel att bekosta begravningen på egen hand. Finns det tillgångar i dödsboet ska dessa alltid täcka kostnader för begravningen i första hand. Gäller begravningskostnaden en avliden make/maka eller sambo ska även den efterlevande makens/makans eller sambons ekonomi omfattas av utredningen. Gäller begravningskostnaden ett avlidet barn ska kostnaden prövas mot föräldrarnas ekonomi.

Biståndet ska ge utrymme för en värdig begravning enligt Socialstyrelsens allmänna råd och rekommendationer. Den totala kostnaden för begravningen, inklusive förtäring och gravsten, ska inte överstiga ett halvt prisbasbelopp. Ekonomiskt bistånd till kostnader för det som hör samman med att ta hand om stoftet och begravningsakten bör inte överstiga 34 % av prisbasbeloppet. I beloppet ingår kista med enkel dekoration, bisättning (svepning, kistläggning, utkörning av kista till bårhus, bärare vid bisättning, transport av kistan till kyrkogårdsförvaltningens kapell), urna, representant vid begravning, officiant vid borgerlig begravning, begravningsbyråns arvode samt dödsannons. Övriga 16 % kan fördelas till skäliga kostnader för förtäring vid minnesstund (max 2000 kr) samt gravsten.

Bistånd beviljas inte för kostnader som tillgodoses inom ramen för begravningsavgiften enligt Begravningslag (1990:1144) 9 kap 6 §. Rätten till bistånd omfattar kostnader som är nödvändiga för att begrava den avlidne på bostadsorten. Merkostnader för att begrava den avlidne utanför Sverige ingår inte i rätten till bistånd.

Ekonomiskt bistånd till kostnader för hemtransport vid dödsfall utomlands beviljas inte. Om en resenär som är folkbokförd i Sverige avlider på utlandsresa är det antingen personens hem- eller reseförsäkring, eller de anhöriga som får betala kostnaden för transport av den avlidna till Sverige. Om försäkring saknas och anhöriga inte har ekonomisk möjlighet att betala för hemtransport, hjälper ambassaden till med att ordna en enkel och värdig begravning utomlands. Dödsboet kan ansöka om ekonomiskt bistånd till kostnader upp till ett halvt prisbasbelopp.

6.4 Flyttkostnad

Bistånd till flyttkostnad kan utgå under förutsättning att flytten är motiverad av ekonomiska, arbetsmarknadsmässiga eller medicinska skäl. Om flytten går till annan kommun och den enskilde bedöms vara i behov av bistånd i den nya kommunen kan det

vara lämpligt att ta kontakt med aktuell kommun, under förutsättning att den enskilde samtycker till detta. Bistånd beviljas till kostnad för hyra av släpkärra eller mindre lastbil inklusive kostnader för bensin och försäkring, allt mot uppvisande av kvitto. Bistånd till kostnad för flyttning utanför Norden beviljas inte. Den sökande ska alltid själv stå för avtalet med flyttfirman.

6.5 Möbelmagasiner

Kostnad för magasinering kan beviljas. Tiden för magasinering bör inte överskrida tre månader. Särskilda skäl kan medföra längre tid för magasinering. Vid bedömningen bör värdet på det magasinerade godset vägas mot kostnaden för magasineringen. Den sökande ska alltid själv stå för avtalet med magasineringsfirman.

6.6 Glasögon

Bistånd till vanliga läsglasögon på grund av avtagande synskärpa beviljas inte. Kostnaden är låg och bedöms vara en sällanköpsprodukt som kan tillgodoses inom ramen för riksnormens post för hälsa och hygien.

Bistånd till glasögon vid andra synfel kan beviljas om behovet styrks av en legitimerad optiker eller läkare. Hänsyn ska tas till tidigare beviljat bistånd för glasögon samt eventuell synförändring. Vid behov av nya glasögon på grund av olycksfall ska eventuell glasögonförsäkring eller hemförsäkring användas i första hand.

Den sökande ska uppvisa ett synintyg och kostnadsförslag som styrker behovet av glasögon och vad som ingår i begärt pris. Skälig kostnad för glasögon är lägsta paketpris som erbjuds av optiker. Endast kostnad för vad som behövs för att korrigera synfel accepteras, inte kostnader för till exempel behandling av glas eller tonade glas (om det inte finns styrkta medicinska skäl). Bistånd beviljas inte till progressiva glasögon. Glasögonbågar begränsas till max 1,8 procent av prisbasbeloppet i de fall paketpris inte är möjligt.

Kontaktlinser kan beviljas under förutsättning av läkarintyg som dokumenterar att behov finns av medicinska skäl och att glasögon inte är ett alternativ.

Gäller ansökan ett behov av glasögon till barn ska möjligheten till bidrag från regionen tas med i bedömningen. Regionen i Stockholms län ger bidrag för glasögon till barn och unga mellan 0 till 19 års ålder. Vårdnadshavaren ansöker om bidraget. Mer information finns på regionens hemsida och i Lag (2016:35) om bidrag för glasögon till vissa barn och unga.

6.7 Klädutrustning

Kläder ingår i riksnormen. Ekonomiskt bistånd till kläder kan beviljas i samband med rehabilitering. Särskilt viktigt är att beakta barnperspektivet i familjer med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd med avseende på barns fritids- och ferieaktiviteter och deras behov av utrustning för detta.

6.8 Möbler

Bistånd till hemutrustning kan avse hel hemutrustning, eller komplettering av befintlig hemutrustning. . Hembesök bör göras innan beslut tas. Detta för att få en uppfattning om behovet. Se även punkt 1.8 ”Hembesök”. Om behov finns beviljas bistånd till hemkörningsavgift. Bistånd till hemutrustning ska prövas restriktivt.

6.9 Rehabiliterings- och behandlingsinsatser

Rehabilitering och behandling prövas och beslutas av enheterna för barn och ungdom, socialpsykiatri, enheten för skadligt bruk och beroende och personer med funktionsnedsättning. Se riktlinjer för dessa områden. I de fall behov av försörjningsstöd finns, ska samverkan ske mellan medarbetare från respektive enheter och dokumenteras i en gemensam handlingsplan.

6.10 Ansvarsfördelning mellan ekonomiskt bistånd och Kriminalvården

Enligt 11 kap. Fängelselagen (2010:610) kan en intagen få rätt att vistas utanför anstalten under avtjänande av fängelsestraff. Kriminalvården ska svara för kostnaderna så länge straffet verkställs, även om klienten med stöd av denna lag vistas utanför anstalten. Från och med dagen för villkorlig frigivning eller frigivningspermission upphör kriminalvårdens ansvar.

I brottsbalken finns påföljden ”skyddstillsyn med föreskrift om särskild behandlingsplan” s.k. kontraktsvård. Samma överenskommelse som ovan gäller rörande kostnadsansvaret. Under verkställigheten ansvarar kriminalvården för kostnaderna.

Personer som dömts till högst sex månaders fängelse kan ansöka om intensivövervakning som alternativ till fängelse. Den dömda jämföras med frivårdsklient och har t ex rätt att fortsätta uppbära eventuell pension eller sjukpenning, dock inte ersättning från A-kassa. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har personen rätt till ekonomiskt bistånd under verkställigheten med fotboja. Ekonomiskt bistånd till eventuella merkostnader på grund av intensivövervakningen, såsom avgifter, telefoninstallation eller resor till och från aktiviteter, ska inte beviljas då dessa bekostas av kriminalvårdsmyndigheten.

Personer som avtjänar fängelse i lägst 18 månader kan som ett led i frigivningen ansöka om verkställighet utanför anstalt med intensivövervakning med fotboja i slutet av verkställigheten. Dessa personer är fortfarande inskrivna på anstalt och har inte rätt till ekonomiskt bistånd för sin försörjning, utan reglerna för inskrivna gäller.

6.11 Skulder

Att en person har skulder är inte ovanligt och är i sig inget skäl för bistånd.

Socialtjänsten ska se restriktivt på bistånd till skulder i allmänhet. Bistånd ska inte ges till skadestånd, böter, skatteskulder. Andra skulder som t ex spelskulder omfattas inte heller av bistånd.

Budget och skuldrådgivning erbjuds av socialtjänsten.

Ekonomiskt bistånd till skulder beviljas i undantagsfall och endast om det är den enda möjligheten för den enskilde att uppnå skälig levnadsnivå. Exempel på skulder då bistånd kan övervägas är hyres- eller elskulder. Dessa skulder kan leda till stora sociala konsekvenser för den berörda om de inte betalas. Speciell hänsyn ska tas vid prövning av bistånd till sådana skulder om de rör barnfamiljer, äldre och sjuka/funktionshindrade. Läs mer om hyresskuld 6.11.1.

Bistånd till skuld som beviljas för att den enskilde ska uppnå skälig levnadsnivå, beviljas jml kap 12, 1 §, SoL. Bistånd till skuld i andra situationer beviljas jml kap 12, 2 §, SoL. Läs mer under ”Bistånd jml 12 kap, 2 §, SoL”.

Personer med stora skulder och där en skuldsanering skulle kunna vara möjlig, kan aktualiseras hos kommunens budget- och skuldrådgivning. Personer som har svårigheter med att planera sin ekonomi ska erbjudas budgetrådgivning och kan hänvisas till samma enhet.

Ekonomiskt bistånd till böter, skadestånd och skatteskulder ska inte beviljas. Om en person har restskatt ska han/hon uppmanas att ansöka om anstånd hos Skatteverket. Detta för att undvika behov av försörjningsstöd när skulden ska drivas in.

Barnomsorgsskulder ska handläggas i samarbete med kommunens kravenhet och Utbildningskontoret.

6.11.1 Hyresskuld

Hyresskulder bör behandlas på ett annat sätt än övriga skulder med tanke på de allvarliga konsekvenser hyresskulder och en eventuell avhysning kan få. I ärendets handläggning går det inte att bortse från orsakerna till skuldens uppkomst. De kan påverka formen för bistånd och eventuella krav som knyts till biståndet.

Prövningen av ekonomiskt bistånd till hyresskuld måste ske med utgångspunkt från en individuell bedömning där klientens hela situation tas in. Vid utredningen ska barnperspektivet särskilt beaktas. Det innebär att konsekvenser för barnen vid en eventuell avhysning ska belysas.

I första hand bör möjligheterna till en överenskommelse med hyresvärden om avbetalning prövas. Bistånd till hyresskuld eller del av hyresskuld kan beviljas när hyresvärden nekar till en uppgörelse med den enskilde.

Innan ett avslagsbeslut på ansökan om bistånd till hyresskuld övervägs ska hänsyn tas till möjligheterna för den enskilde att hitta en annan likvärdig bostad. Likaså måste rehabiliteringsaspekten beaktas och individuella bedömningar ska alltid göras.

Kommunen har det yttersta ansvaret enligt 29 Kap 1 § SoL för dem som vistas i kommunen. Nämnden måste vid bedömningen av ekonomiskt bistånd till hyresskuld se till att den enskilde inte försätts i akut nödsituation om biståndet uteblir.

6.12 Spädbarnsutrustning

Ekonomiskt bistånd till spädbarnsutrustning kan beviljas om den sökande under en längre tid, minst tre månader, haft försörjningsstöd eller inkomster i nivå med normen för försörjningsstöd. Bistånd till nödvändig spädbarnsutrustning kan utgå vid första barnets födelse med högst 10 % av basbeloppet om familjen inte på annat sätt kan få tillgång till utrustning. I detta ingår kostnad för

- barnsäng med tillbehör,
- möbel för förvaring och för barnets skötsel
- (begagnad) barnvagn med tillbehör
- utrustning för bad och matning.

Klienten ska uppmanas att köpa begagnad spädbarnsutrustning. Om klienten har fler än ett barn ska klienten i första hand uppmanas att använda tidigare införskaffad spädbarnsutrustning som exempelvis barnvagn och säng.

6.13 Tandvård

Ekonomiskt bistånd till tandvård beviljas inte utöver det som omfattas av punkt 6.13.1 och punkt 6.13.2 nedan.

6.13.1 Akut tandvård

Ekonomiskt bistånd utgår i första hand till akut tandvård. Med akut tandvård menas åtgärder för att avhjälpa svåra smärttillstånd eller tillstånd som medför betydande obehag.

6.13.2 Nödvändig tandvård

Med nödvändig tandvård menas åtgärder som enligt tandläkarens bedömning är nödvändiga för att den enskilde ska uppnå godtagbar tuggförmåga eller åtgärder som ska förhindra att den enskilde får en väsentligt försämrad tandstatus. Det senare kan vara åtgärder som behöver göras för att förhindra akuta behandlingar inom sex månader. Nödvändig tandvård är även åtgärder som är en förutsättning för att den enskilde ska kunna bli självförsörjande.

Inför beslut om bistånd till nödvändig tandvård ska följande utredas/beaktas:
Omfattningen på tandvården ska motsvara vad en låginkomsttagare har råd att kosta på

sig. Ekonomiskt bistånd beviljas till det billigaste behandlingsalternativet. Den enskilde ska alltid uppmanas att söka efter det billigaste alternativet.

Ekonomiskt bistånd till nödvändig tandvård kan beviljas till personer som under minst två år har haft försörjningsstöd eller inkomst i nivå med normen. En förutsättning är att tandvårdsbehandlingen inte kan avvakta till den enskilde är självförsörjande. Även den som i normalfallet är självförsörjande kan beviljas tandvård om den inte inom en rimlig tid kan tillgodose behovet med de egna inkomsterna.

Kostnader för tandläkarens undersökning i samband med kostnadsförslag ska inkluderas i biståndet men inga kostnader för uteblivna besök.

Huvudprincipen är att bistånd inte beviljas till implantat eller kronor på tänder bakom femte tanden.

Bistånd till högre kostnader än de priser som Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) fastslagit i aktuell referensprislista beviljas inte.

Till patienter som har en långvarig sjukdom och grav till fullständig funktionsnedsättning som följd av denna kan ha rätt till F-tandvård. Patienterna har som följd av funktionsnedsättningen stora svårigheter att ta hand om sin munhygien eller medverka till tandbehandling. Patienter med intyg om F-tandvård betalar endast patientavgift enligt öppen hälso-sjukvårdstaxa.

Klienten ska komma in med kostnadsförslag på den aktuella tandvårdsbehandlingen. Kostnadsförslag ska skickas till socialtjänstens förtroendetandläkare om kostnaden överstiger 15 procent av basbeloppet eller är svårbedömt.

6.14 Läkarvård och medicinkostnader

Bistånd för läkarvård omfattar avgift vid läkarbesök och läkarföreskriven medicin och behandling som ingår i högkostnadsskyddet. Biståndet kan omfatta t ex besök hos distriktssköterska, sjukgymnast, psykolog eller annan öppenvårdsbehandling. Endast kostnader för av staten subventionerade läkar- eller sjukvårdsbesök ska godkännas. Undantag kan göras för mammografi.

Kostnader för naprapatbehandling kan beviljas om behovet av naprapat är ordinerat av läkare och om behovet inte kan tillgodoses genom någon behandling som omfattas av högkostnadsskyddet. Kostnader för naprapatbehandlingen kan beviljas för upp till 7 behandlingar per år.

Mediciner som omfattas av högkostnadsskyddet beviljas upp till frikort. Kostnader för av staten subventionerade läkemedel godkänns. Kostnaden för andra läkemedel kan i undantagsfall godkännas vid individuell prövning. Kostnader för alternativmedicin beviljas inte.

6.15 Medicinska hjälpmedel

Bistånd beviljas enbart till egenavgiften för läkarföreskrivna hjälpmedel om behovet inte kan tillgodoses via Regionen eller Försäkringskassan. Ekonomiskt bistånd till fysisk träning tillgodoses inom riksnormens utrymme för hälsa.

6.16 Telefon

I riksnormen ingår en post som ska täcka abonnemangs- och samtalsavgifter. Finns behov av inköp av telefon ska i första hand enkel mobil med kontantkort övervägas. För inköpet bör posten i riksnormen kunna användas. Den som saknar dator hemma, och har behov av en smartphone för att kunna skaffa sig elektronisk legitimering, kan beviljas detta om särskilda skäl föreligger.

Kostnad för installation av fast telefon beviljas endast när klienten på grund av ålder, sjukdom eller skada inte kan använda mobiltelefon. Likaså kan kostnaden beviljas om fast telefon är en förutsättning för att läkarföreskrivna tekniska hjälpmedel, såsom trygghetslarm, ska fungera. Om depositionsavgift blir aktuellt ska det undersökas om någon kan gå in som borgensman för klienten.

Kostnad för telefoninstallation för att övervakning med fotboja ska bli möjlig ansvarar Kriminalvården för.

6.17 Umgänge med eget barn

I frågor runt umgänge är det extra viktigt att barnperspektivet beaktas.

Försörjningsstöd kan beviljas för barn som förälder har fastställt/styrkt umgänge med.

Båda föräldrarna har ett ansvar för att se till att umgänge kan utövas. Det avser även ekonomiska aspekter på umgänget.

Kostnader för längre resor för umgänge med barn provas individuellt med en resa per månad inom Sverige och varannan månad utanför Sverige men inom Norden. Kostnader ersätts motsvarande billigaste färdstätt.

Om förälder som vistas på behandlingshem får kostnader till följd av umgänge med sitt barn, ska kostnaderna beviljas som försörjningsstöd. Om barnet däremot är placerat i den sociala barn- och ungdomsvården räknas kostnader för umgänge som vårdkostnad.

6.18 Öppenvård

Försörjningsstöd kan beviljas för fullföljande av behandling för personer som omfattas av barn- och ungdomsvårdens insats Kvarteret. Kvarteret är en behandlingsform och omfattas inte av egenavgift eller att sparade tillgångar ska användas under behandlingstiden.